

Οι λαοί του Δία και του Άδη:

Στη χαραυγή των χρόνων για τους οποίους έχουμε πληροφορίες, στην Ήπειρο ζούσαν 14 λαοί ή φυλές. Αρχικά, ξεχώρισαν οι Χάονες που εκτεινόταν από τα Κεραύνια βουνά της σημερινής Β. Ηπείρου ως τον ποταμό Θύαμη (Καλαμά), βόρεια της Ηγουμενίτσας. Συνόρευαν με τους Θεσπρωτούς που απλώνονταν ανάμεσα στα ποτάμια Θύαμη και Αχέροντα, μέσα στα όρια του σημερινού νομού Πρέβεζας, κι ως και τη Δωδώνη. Νοτιότερα, ζούσαν οι Κασσωπαίοι από τον Αχέροντα μέχρι τον Αμβρακικό κόλπο.

Η χώρα των Μολοσσών απλωνόταν στο εσωτερικό, ανάμεσα στον Αμβρακικό και την περιοχή της Δωδώνης (συνόρευαν νοτιοδυτικά με τους Κασσωπαίους και βόρεια με τους Θεσπρωτούς και τους Αντινάνες). Στη συνέχεια, οι Μολοσσοί ισχυροποιήθηκαν κι απλώθηκαν σε βάρος των γειτόνων τους: Πήραν τη Δωδωναία από τους Θεσπρωτούς, κατάπιαν την Κασσωπαία κι απλώθηκαν βόρεια ως τον Αώο ποταμό και τη σημερινή Β. Ήπειρο.

Στους ιστορικούς χρόνους, δυο λαοί κυριαρχούσαν στην Ήπειρο: Οι παλαιότεροι Θεσπρωτοί και οι μεταγενέστεροι Μολοσσοί, που αναπτύσσονταν με κέντρο το μαντείο της Δωδώνης, στον σημερινό νομό Ιωαννίνων. Οι Θεσπρωτοί πίστευαν ότι οι πύλες του Άδη βρίσκονται στην περιοχή τους και συνδύαζαν την μυθολογία για τον Κάτω Κόσμο με την καταγωγή των βασιλιάδων τους από τον θεό Άδη.

Ο Κάτω Κόσμος, όπου βρισκόταν το βασίλειο των νεκρών, ήταν γνωστός και με το όνομα του θεού και κυρίαρχου Άδη και ήταν χωρισμένος σε τρία γνωστά μας μέρη: Στον Τάρταρο, στα Ηλύσια Πεδία και στο νησί των Μακάρων. Τον τοποθετούσαν σε διάφορα σημεία, συνήθως σε κάποιο μέρος της Ηπείρου όπου υπήρχε και η κρυφή είσοδος σε αθέατο σημείο του ποταμού Αχέροντα. Το μυστικό πέρασμα «πρέπει να βρισκόταν» κοντά σε ένα γνωστό νεκυομαντείο (νεκρομαντείο, νέκυς = νεκρός) στην περιοχή του Αχέροντα. Στο νεκυομαντείο αυτό είχε αποταθεί το 512 π.Χ., στέλνοντας απεσταλμένους, ο τύραννος της Κορίνθου και ένας από τους Επτά σοφούς της αρχαιότητας, Περίανδρος.

Ο Άδης ήταν ένα απέραντο σιωπηλό και παγερό τοπίο. Περιβαλλόταν από πέντε ποτάμια, τη Στύγα, τον Αχέροντα, τον Περιφλεγέθοντα, τον Κώκυτο και τη Λήθη. Στις όχθες του Αχέροντα, περίμενε ο Χάρωντας, στρυφνός γέρος και με κατεβασμένα πάντα τα μούτρα.

Όταν εμφανιζόταν ο νεκρός, του ζητούσε την αμοιβή του, έναν οβολό. Αν ο νεκρός δεν τον είχε, έμενε να τυραννιέται στον Πάνω Κόσμο. Γι' αυτό οι συγγενείς έβαζαν έναν οβολό ανάμεσα στα δόντια του νεκρού, πριν να τον θάψουν.

Στον Άδη, ο νεκρός δικαζόταν από τον ίδιο τον θεό, που είχε συμπαραστάτες τον Μίνωα, τον Ραδάμανθυ και τον Αιακό. Αν κρινόταν ότι ήταν δίκαιος όσο ζούσε ή αν επρόκειτο για ήρωα, ο νεκρός οδηγιόταν στο νησί των Μακάρων. Οι ψυχές των ενάρετων έμεναν στα Ηλύσια Πεδία, αθάνατες και ευτυχισμένες. Οι πονηροί και οι άδικοι γκρεμιζόνταν στον Τάρταρο, όπου τους περίμεναν οι ανάλογες ποινές. Τη συνοδεία του θεού αποτελούσαν οι Ερινύες, οι Άρπιες και οι Κήρες.

Σύμφωνα με τους Θεσπρωτούς, ο μύθος του Θησέα και του Πειρίθου που επισκέφτηκαν την Ήπειρο για να κλέψουν την Κόρη, δεν αφορούσε την θεά Περσεφόνη αλλά τη συνονόματη κόρη του βασιλιά τους. Σύμφωνα με τον μύθο, οι δυο νέοι είχαν στοιχηματίσει να γοητεύσουν δυο κόρες του Δία. Ο Θησέας την Ωραία Ελένη και ο Πειρίθους την Περσεφόνη. Στον Άδη, τους περίμεναν εκπλήξεις: Ο Πειρίθους ρίχτηκε τροφή στον Κέρβερο, ο Θησέας φυλακίστηκε. Ελευθερώθηκε αργότερα από τον Ηρακλή.

Οι Θεσπρωτοί μιλούσαν για ταξίδι στην Ήπειρο, όπου ο εκεί βασιλιάς Αϊδωνέας νόμιζε πως είχαν έρθει να ζητήσουν την κόρη του σε γάμο και τους καλοδέχτηκε. Όταν κατάλαβε πως ναι μεν πήγαιναν για την κόρη του αλλά όχι με σκοπό τον γάμο, τους συνέλαβε. Ο Πειρίθους σκοτώθηκε, ενώ ο Θησέας ελευθερώθηκε έπειτα από παράκληση του Ηρακλή.

Απόγονοι του Αχιλλέα:

Οι Αχαιοί πήραν την Τροία, όταν έφεραν εκεί τον Νεοπτόλεμο (που ονομαζόταν και Πύρρος), γιο του Αχιλλέα κι εγγονό της Θέτιδας. Εκδικητικός για τον θάνατο του πατέρα του, ο Νεοπτόλεμος ή Πύρρος ξέσπασε σε αγριότητες που ενόχλησαν και τη θεά Αθηνά και τον Ποσειδώνα. Μια παραλλαγή των μετά την άλωση της Τροίας γεγονότων αναφέρει ότι η γιαγιά του τον συμβούλεψε να μη γυρίσει με πλοίο στην πατρίδα του, γιατί ο θεός της θάλασσας του ετοίμαζε μύρια όσα δεινά.

Ο Νεοπτόλεμος πήρε τη γυναίκα του Έκτορα, Ανδρομάχη, και τον μάντη Έλενο που του έλαχαν από τα λάφυρα και μαζί με τους δικούς του πέρασε στη Θράκη, από εκεί στη Μακεδονία, προχώρησε ως την περιοχή των Μολοσσών, τους νίκησε κι έγινε βασιλιάς στην Ήπειρο και τα κοντινά νησιά. Έδωσε τον Έλενο σύζυγο στη μητέρα του, Δηιδάμεια, ενώ ο ίδιος απέκτησε από την Ανδρομάχη γιο που ονόμασε Μολοσσό.

Στην Ιθάκη, ο Οδυσσέας δημιούργησε μεγάλο πρόβλημα ξεπαστρεύοντας τους μνηστήρες που, όσο εκείνος έλειπε, τριγύριζαν τη γυναίκα του, Πηνελόπη. Οι οικογένειες των νεκρών ξεσηκώθηκαν εναντίον του. Ο Οδυσσέας πρότεινε τον Νεοπτόλεμο διαιτητή. Τον δέχτηκαν. Ο Νεοπτόλεμος όμως έτρεφε σχέδια για επέκταση του βασιλείου του και σε περιοχές που ανήκαν στον Οδυσσέα. Η διαιτησία τού ήρθε ό,τι καλύτερο. Αποφάνθηκε ότι ο Οδυσσέας ήταν ένοχος και έπρεπε να εξοριστεί. Ο Οδυσσέας έφυγε στην Αιτωλία όπου και πέθανε.

Οι Θεσπρωτοί όμως έλεγαν ότι ο Οδυσσέας στον δικό τους βασιλιά, τον Φειδωνα, κατέφυγε και επισκέφτηκε και το μαντείο του Δία, στη Δωδώνη. Στην «Τηλεγόνεια», το έπος που περιγράφει τις περιπέτειες του Τηλέγονου (γιου του Οδυσσέα και της μάγισσας Κίρκης), ο Οδυσσέας αναφέρεται ότι πήγε στη Θεσπρωτία, παντρεύτηκε τη βασίλισσα της περιοχής, Καλλιδική, και, επικεφαλής των Θεσπρωτών, πολέμησε εναντίον των Βρύγων (λαού της Θράκης που κάποια στιγμή επεκτάθηκε ως την Ήπειρο). Όταν η Καλλιδική πέθανε, ο Οδυσσέας έδωσε τον θρόνο στον γιο του, Πολυποίτη, κι ο ίδιος γύρισε στην Ιθάκη.

Όλα αυτά (Θησέας, Νεοπτόλεμος, Οδυσσέας), κατά μία άποψη που έχει πολλούς οπαδούς, ήταν αποτέλεσμα της προσπάθειας των Μολοσσών να συνδέσουν το παρελθόν τους με σπουδαιούς προγόνους και με τον θεό Άδη, όπως το έκαναν και οι Θεσπρωτοί. Στην Ήπειρο άλλωστε (όπως και στη Μακεδονία), η βασιλεία επέζησε πολλούς αιώνες μετά την κατάργησή της στον Νότο. Επειδή την είχαν επιβάλει οι Μολοσσοί. Με τον βασιλιά να μην είναι απόλυτος μονάρχης αλλά να έχει πάνω από αυτόν τους νόμους και δίπλα του συμβούλιο αρχόντων που η συνέλευση του λαού εξέλεγε (στην Οδύσσεια, αναφέρεται εκλογή αρχόντων για να διεξάγουν πόλεμο κι εκεί επίσης γίνεται λόγος για καθαίρεση βασιλιά).

Οι Μολοσσοί στο προσκήνιο:

Τα πράγματα γίνονται πιο ξεκάθαρα μετά τους Περσικούς πολέμους. Πριν να καταλήξει στους Πέρσες, στον βασιλιά των Μολοσσών προσέφυγε ικέτης ο Θεμιστοκλής, όταν το 466 π.Χ. τον κυνηγούσαν Αθηναίοι και Σπαρτιάτες. Κι ο επίτροπος του ανήλικου ακόμα επόμενου βασιλιά τους, Θάρυπα, μπήκε επικεφαλής Μολοσσών και Αντινάνων, σύμμαχος των Σπαρτιατών, στη μάχη εναντίον των Αθηναίων και Ακαρνάνων (στην Ακαρνανία, αρχές του Πελοποννησιακού πολέμου). Με καιροσκοπική πολιτική, οι Μολοσσοί πήραν ολόκληρη την Αμβρακία.

Την ίδια εποχή, ισχυρός λαός της Ηπείρου ήταν οι Χάονες αλλά οι Μολοσσοί κατάφεραν να τους υπερκεράσουν. Ο Θάρυπας έγινε βασιλιάς το 429 π.Χ. Ήταν ακόμα ανήλικος αλλά είχε αθηναϊκή παιδεία. Πρώτος αυτός, λένε, «ερεύνησε το ζήτημα» και «βρήκε» ότι η βασιλική δυναστεία των Μολοσσών καταγόταν από τους Αιακίδες (με τον Αιακίδα Αχιλλέα να ταυτίζεται με τον τοπικό ήρωα Άσπετο).

Ο Αλκέτας (γιος του Θάρυπα) ανέβηκε στον θρόνο το 390 π.Χ. και ισχυροποίησε το βασίλειο των Μολοσσών ακόμα περισσότερο, μπαίνοντας στην Β' Αθηναϊκή συμμαχία. Ο γιος του, Αρρύβας, αναδείχθηκε προστάτης των γραμμάτων και των τεχνών, ενώ η ανιψιά του, η Ολυμπιάδα, παντρεύτηκε τον βασιλιά της Μακεδονίας Φίλιππο Β' (περίπου το 357 π.Χ.) κι απέκτησε γιο τον κατοπινό Μεγάλο Αλέξανδρο.

Αντί όμως ο συγγενικός δεσμός να ισχυροποιήσει τον Αρρύβα, έδωσε αφορμή στον Φίλιππο να επέμβει στα της Ηπείρου. Στα 349, ξεκίνησε πόλεμο. Ο Αρρύβας κράτησε επτά χρόνια και τελικά εκδιώχτηκε στα 342 (κατέφυγε μάλλον στην Αθήνα όπου και πρέπει να πέθανε). Στον θρόνο των Μολοσσών, ο Φίλιππος εγκατέστησε τον αδελφό της γυναίκας του, Αλέξανδρο (τον Α', βασιλιά ως το 326). Η Μολοσσία απέκτησε νέα δύναμη. Κι όσο ο Αλέξανδρος ο Μακεδόνας εκστράτευε στην Ασία, ο συνονόματός του της Ηπείρου πολεμούσε στην Ιταλία, όπου κατέκτησε πολλές πόλεις.

Μετά τον θάνατο του βασιλιά των Μολοσσών, η Ήπειρος πέρασε στην επικυριαρχία των Μακεδόνων κι, όταν πέθανε κι ο Μέγας Αλέξανδρος, έπεσε στη μερίδα του Αντίπατρου. Η διαμάχη του Αντίπατρου και της Ολυμπιάδας την έφερε στην Ήπειρο. Ανακαλύφθηκε ο γιος του εκθρονισμένου Αρρύβα, Αιακίδης, και τοποθετήθηκε στον θρόνο. Στα 317, τον ανέτρεψε ο λαός. Τέσσερα χρόνια αργότερα, ο Αιακίδης επέστρεψε στον θρόνο. Σκοτώθηκε σε μια μάχη εναντίον των Μακεδόνων. Τον διαδέχτηκε ο αδελφός του, Αλκέτας Β', που δολοφονήθηκε νωρίς.

Ο Πύρρος και οι νίκες του:

Ο θρόνος των Μολοσσών απέκτησε δυο ανταπαιτητές: Τον ανήλικο Πύρρο, γιο του Αιακίδη, και τον Νεοπτόλεμο, γιο του Αλέξανδρου Α'. Στα 306, με την υποστήριξη του γαμπρού του, Δημητρίου του Πολιορκητή (γιου του Αντίοχου που τότε κατείχε την Ασία), ο δωδεκάχρονος Πύρρος κατέλαβε την εξουσία. Ο Νεοπτόλεμος τον εκθρόνισε. Ο Πύρρος κατέφυγε στον Δημήτριο τον Πολιορκητή. Πολέμησε πλάι του στη μάχη της Ιψού (301) και διακρίθηκε, πλην όμως ο Δημήτριος νικήθηκε κι ο πατέρας του, Αντίγονος, σκοτώθηκε. Ο Δημήτριος έμεινε βασιλιάς της Μακεδονίας και ο Πύρρος παντρεύτηκε την θετή κόρη του Πτολεμαίου, βασιλιά της Αιγύπτου και ενός από τους νικητές της μάχης της Ιψού.

Με στρατό του πεθερού του, στα 297 π.Χ., εμφανίστηκε στην Ήπειρο. Ο εμφύλιος πόλεμος αποφεύχθηκε τελικά με τη συμφωνία να είναι βασιλιάδες κι αυτός κι ο Νεοπτόλεμος (όπως γινόταν στη Σπάρτη). Στα 296/5, ο Νεοπτόλεμος δολοφονήθηκε κι ο Πύρρος έμεινε μοναδικός βασιλιάς. Ήταν πια 23 χρόνων.

Οχτώ χρόνια αργότερα (287), τα έσπασε με τον Δημήτριο τον Πολιορκητή. Μπήκε με στρατό στη Μακεδονία από τα δυτικά, νίκησε και πήρε δική του τη μισή χώρα, ενώ ο βασιλιάς της Θράκης, Λυσίμαχος, εισέβαλλε από τα ανατολικά κι έπαιρνε την άλλη μισή. Σύντομα, διώχτηκε από τη Μακεδονία και στράφηκε προς τη Δύση, θέλοντας «να συμπληρώσει το έργο του Μεγάλου Αλεξάνδρου». Αφορμή του δόθηκε με την επέκταση των Ρωμαίων στον Νότο, όπου απειλούσαν τις εκεί ελληνικές πόλεις.

Στα 280 π.Χ., ξεκίνησε εκστρατεία με πανελλήνιο χαρακτήρα: εκτός από τους Μολοσσούς του, υπήρχαν στρατός και ελέφαντες που του παραχώρησε ο Πτολεμαίος Κεραυνός (βασιλιάς της Μακεδονίας και γιος του Πτολεμαίου που ίδρυσε το ελληνικό βασίλειο της Αιγύπτου), πλοία που πρόσφερε ο Αντίγονος και χρήμα που διέθεσε ο Αντίοχος. Στη μάχη της Ηράκλειας (στην περιοχή της ιταλικής Λουκανίας), νίκησε τους Ρωμαίους και προχώρησε στην Καμπανία. Από εκεί, πρόσφερε ειρήνη στη Ρώμη με όρους την αναγνώριση της ανεξαρτησίας των πόλεων της Μεγάλης Ελλάδας (Κάτω Ιταλίας και Σικελίας) και την απελευθέρωση εκείνων που είχαν ήδη κυριευθεί. Οι όροι απορρίφθηκαν και ο Πύρρος βάδισε εναντίον της Ρώμης που όμως ενισχύθηκε από Ετρούσκους συμμάχους. Δεν την πήρε.

Ξεχειμώνιασε στον Τάραντα και την επόμενη άνοιξη (279) ξανανίκησε τους Ρωμαίους αλλά είχε πολλές απώλειες. Πέρασε στη Σικελία και σ' ένα χρόνο (278) την κυριεύσε, εκτός από τη Μεσσήνη και το Λιλυβαίο. Φερόταν όμως δεσποτικά και οι Σικελοί εξεγέρθηκαν εναντίον του. Πέρασε πάλι στην κυρίως Ιταλία, θέλοντας να την κατακτήσει. Ο στρατός του έφτασε κατάκοπος στο Βενέβεντο όπου αναγκάστηκε να δώσει μάχη με τους Ρωμαίους. Νικήθηκε (275). Άδικα περίμενε βοήθεια από τη Μακεδονία και τη Συρία. Στα 274, αναγκάστηκε να γυρίσει στην Ήπειρο.

Στράφηκε εναντίον της Μακεδονίας, νίκησε, αναγορεύτηκε βασιλιάς από τον στρατό του αντιπάλου του (273) αλλά και πάλι εκδιώχθηκε. Στα 272, εκστράτευσε εναντίον της Σπάρτης. Απέτυχε να την κυριεύσει. Αποσύρθηκε στο Άργος. Ένα κεραμίδι, που εκτοξεύτηκε εναντίον του από μια γυναίκα, τον βρήκε στο κεφάλι. Πέθανε (βλ. [**Πατριδωγνωσία**] «**Ιστορία του Άργους** »: Ο θάνατος του Πύρρου). Ήταν 46 χρόνων.

Η έκφραση «πύρρειος νίκη» προέκυψε από τις μεγάλες απώλειες του στρατού του παρ' όλο που νικούσε. Και σημαίνει ακριβώς αυτό: Νίκη με μεγάλες απώλειες, νίκη που ουσιαστικά δεν προσφέρει τίποτα στον νικητή.

Βαδίζοντας προς την υποταγή:

Στα επόμενα σαράντα χρόνια, ο θεσμός της βασιλείας στο κράτος των Μολοσσών εκφυλίστηκε. Στα 243, καταργήθηκε εντελώς. Δημιουργήθηκε «Ηπειρωτική συμπολιτεία» σε αντιδιαστολή προς την Αιτωλική. Αμβρακία, Αμφιλοχία και Αθαμανία πήγαν με τους Αιτωλούς. Οι υπόλοιποι έστησαν την Ηπειρωτική, χωρίς πια οι Μολοσσοί να έχουν το πάνω χέρι. Εκλέγονταν τρεις στρατηγοί, που ενδεχομένως αντιστοιχούσαν ένας για κάθε φυλή: Χαόνων, Θεσπρωτών και Μολοσσών. Και καθώς ο ρωμαϊκός κίνδυνος μεγάλωνε, οι Ηπειρώτες συνασπίστηκαν με τους Μακεδόνες.

Στα 168 π.Χ., η Μακεδονία είχε κατακτηθεί. Ο νικητής Ρωμαίος, Αιμίλιος Παύλος, διατάχτηκε να υποτάξει και την Ήπειρο. Και να αφήσει τους στρατιώτες του να τη λεηλατήσουν αντί να εισπράξουν αμοιβή, καθόσον υπήρχε στενότητα χρήματος. Στα 167 π.Χ., ο Αιμίλιος Παύλος βρέθηκε στην Ήπειρο. Διέταξε οι κάτοικοι και οι ιερείς, σε συγκεκριμένη ημέρα και ώρα, να του παραδώσουν ότι είχαν σε χρυσό και ασήμι. Κι έστειλε σε όλες τις πόλεις φρουρές για να παραλάβουν τον «φόρο».

Τη συγκεκριμένη στιγμή, ίδια σε όλες τις ηπειρωτικές πόλεις, με το χρυσό και το ασήμι δικό τους, οι ρωμαϊκές φρουρές χύθηκαν εναντίον των Ηπειρωτών σφάζοντας, λεηλατώντας και καταστρέφοντας. Μετρήθηκαν εβδομήντα ισοπεδωμένες πόλεις, οι περισσότερες των Μολοσσών. Αιχμαλωτίστηκαν 150.000 Ηπειρώτες που πουλήθηκαν σκλάβοι.

Οι Ρωμαίοι είπαν ότι όλα αυτά ήταν απλά τιμωρία για την εισβολή του Πύρρου στην Ιταλία (πριν από 110 χρόνια!). Ο Πλούταρχος έγραψε ότι το μερίδιο κάθε στρατιώτη ήταν τελικά 11 δρχ. Ποσό εξευτελιστικό ώστε να θυσιαστεί ένα έθνος γι' αυτό. Η Ήπειρος δεν ανέλαβε ποτέ πια.

Άκτιο και Νικόπολη:

Οι τρεις κύριοι σταθμοί της ρωμαϊκής πορείας από την δημοκρατία στην αυτοκρατορία έχουν να κάνουν με δυο μάχες (στα Φάρσαλα της Θεσσαλίας και στους Φιλίππους της Μακεδονίας) και μια ναυμαχία (στο Άκτιο, έξω από τη σημερινή Πρέβεζα). Με τη ναυμαχία στο Άκτιο να αποτελεί και την ταφόπλακα του ελληνικού κράτους της Αιγύπτου, για το οποίο η Κλεοπάτρα στάθηκε μοιραία (βλ. [**Προϊστορία - Αρχαιότητα**] «**Οι Πτολεμαίοι στην Αίγυπτο** »).

Θριαμβευτής στη ναυμαχία του Άκτιου εναντίον του Αντώνιου και της Κλεοπάτρας και σε ανάμνηση της νίκης του, ο Οκταβιανός Αύγουστος έκτισε τη Νικόπολη, στην παραλία του Ακτίου, κοντά στη σημερινή Πρέβεζα. Η πόλη αναπτύχθηκε γρήγορα και άκμασε σ' όλη τη ρωμαϊκή εποχή και στη βυζαντινή. Από αυτή την πόλη πιστεύεται ότι ξεκίνησε ο εκχριστιανισμός της Ηπείρου. Έζησε ως τον 1' μ.Χ. αιώνα, όταν την κατέστρεψαν οι Βούλγαροι που κάποια στιγμή έφτασαν ως εκεί.

Στον άτυχο πόλεμο του 1897, στα μέρη της δόθηκε σκληρή μάχη (2 Μαΐου) με τους Έλληνες να αποκρούουν νικηφόρα τη σφοδρή τουρκική επίθεση. Στην ίδια περιοχή, στις 30 Οκτωβρίου του 1912, ο ελληνικός στρατός, με την υποστήριξη κανονιοφόρων που μπήκαν στον Αμβρακικό, νίκησε τους Τούρκους και τους ανάγκασε να υποχωρήσουν στα βόρεια, καταλαμβάνοντας την Πρέβεζα.

Αργότερα, η ελληνική Αρχαιολογική Εταιρεία διενήργησε ανασκαφές και αποκάλυψε την αρχαία πόλη, της οποίας σημαντικά ερείπια αποτελούν σήμερα αξιοθέατο της περιοχής.

(Έθνος της Κυριακής, 2001 – 2002) (τελευταία επεξεργασία, 26.3.2010)